

ویژگی‌های روز قدس از نگاه امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه)

* حجت الاسلام والمسلمین سید جواد حسینی

* حجت الاسلام والمسلمین علیرضا انصاری

اشاره

سال‌هاست که از اعلام روز جهانی قدس توسط امام خمینی علیه السلام می‌گذرد؛ اما این پدیده، همچنان در صفحه تاریخ می‌درخشد؛ به‌گونه‌ای که روز قدس به عنوان فرهنگ درآمده است. موضوع‌گیری جهان اسلام در برابر استراتژی ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، مبنی بر اعلام قدس به عنوان پایتخت اسرائیل، نشان داد که روز قدس هیچ‌گاه فراموش نخواهد شد. یکی از فرماندهان سپاه پاسداران می‌گوید: «امروز دیگر بحث نیل تا فرات مطرح نبوده و مراکز مطالعات اسرائیل، موضوع دفاع از کیان اسرائیل را مطرح می‌کنند و می‌گویند ما باید روی این مسئله متمرکز شویم که آیا تا ۲۵ سال آینده اسرائیل وجود دارد یا نه.»^۱

اکنون این سؤال پیش روست که روز قدس، دارای چه ویژگی‌هایی است که آن را ماندگار نموده است؟ نوشتار حاضر سعی می‌کند برخی از این ویژگی‌ها را از منظر بنیان‌گذار جمهوری اسلامی و رهبر معظم انقلاب تبیین نماید.

۱. حمایت از مردم فلسطین

امام خمینی علیه السلام با توجه به غاصب‌بودن اسرائیل، از مسلمانان و دولت‌های اسلامی خواست که

---

* سطح ۴ کلام و استاد سطح عالی حوزه علمیه قم.

** نویسنده و پژوهشگر

برای همیشه از مردم فلسطین حمایت نماید؛ زیرا بر اساس آموزه‌های دینی، جامعه اسلامی بیکره واحدی است: «وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُون.»^۱ براساس این آیه، همبستگی عمیقی بین همه مسلمانان دنیا وجود دارد که دل‌های آنان را به یکدیگر نزدیک می‌کند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «الْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ كَالْجَسَدِ الْوَاحِدِ، إِنْ أَشْتَكَى شَيْئاً مِنْهُ وَجَدَ أَلَمَ ذَلِكَ فِي سَائِرِ جَسَدِهِ»^۲ مؤمن، برادر مؤمن و مانند یک پیکر هستند؛ هنگامی که عضوی از آنها رنجور می‌شود، دیگران به مراقبت و حمایت از او هم‌داستان می‌شوند. این هم‌داستانی، همگان را در برابر همدیگر مسئول می‌نماید. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «هرکس ندایی را بشنود که مسلمانان را به کمک می‌طلبد و پاسخ مساعد نگوید، مسلمان نیست.»^۳

امام راحل فرمود: «... من از عموم مسلمانان جهان و دولت‌های اسلامی می‌خواهم که برای کوتاه‌کردن دست این غاصب و پشتیبانان آن، به هم بیوندند. و جمیع مسلمانان جهان را دعوت می‌کنم، آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را ...، به عنوان «روز قدس» انتخاب، و طق‌ی مراسمی، همبستگی بین‌المللی مسلمانان را در حمایت از حقوق قانونی مردم مسلمان اعلام نمایند...»^۴

آیت‌الله خامنه‌ای (دام‌ظله) نیز همین عقیده را دارد. ایشان نیز مسلمانان را به حمایت از مردم فلسطین فراخوانده و فرموده: «روز قدس، بهانه و فرصتی است برای روح‌های علاقه‌مند به مسئله فلسطین و دل‌های پُرشور جوانان و قشرهایی از ملت‌های مسلمان که در مثل چنان روزی در جمعه آخر ماه رمضان، از مردم فلسطین حمایت و دفاع کنند.»^۵

همچنین ایشان فرمود: «دفاع از ملت مظلوم فلسطین و قیام شجاعانه و مظلومانه آنان، وظیفه اسلامی همه ماست. امروز، یک ملت مسلمان با چهره خون‌آلود، از وسط میدان نبرد، امت اسلامی را به یاری می‌طلبد. من فریاد آن زن فلسطینی را که در مقابل دوربین خبرنگار با صدای گرفته خود فریاد می‌زد: «یا للمسلمین...»، از یاد نمی‌رم.»^۶

۱. سوره مؤمنون، آیه ۵۲: «هرآینه این دین شما، دینی است واحد، و من پروردگار شمایم؛ از من بترسید.» (ر.ک:

طبرسی، مجمع‌البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۱۷۴)

۲. کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۴۲۵.

۳. همان، ج ۲، ص ۱۶۴.

۴. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۹، ص ۲۶۷.

5. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20689>.

6. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3061>.

مناسبت‌های تبلیغی: ویژگی‌های روز قدس از نگاه امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه) ■ ۳۷۳

۲. تقابل فرهنگ عدل و ظلم

یکی از استراتژی‌های مهمّ امام، تقابل فرهنگ ظلم و عدل است. امام عقیده دارد که این تقابل، پیشینه طولانی دارد. همه انبیا و اولیا پرچم‌داران عدل هستند و همه ظالمان و مستکبران، طایفه‌داران ظلم و بی‌عدالتی؛ با این فرق که این تقابل در قالب و چهره‌های متفاوت نمود پیدا می‌کنند و امروزه، در قالب قدس و اسرائیل ظاهر شده است. روز قدس، نماد حمایت از مظلوم است و اسرائیل، نماد ستم و ظلم. از این رو، روز قدس، متعلق به همه مظلومان است. از سوی دیگر، اسرائیل شعار از فرات تا نیل را مطرح می‌نماید که به معنای مسلط‌شدن این کشور بر جهان اسلام است. امام خمینی علیه السلام می‌فرماید: «روز قدس، یک روز جهانی است. روزی نیست که فقط اختصاص به قدس داشته باشد. روز مقابله مستضعفین با مستکبرین است... روزی است که باید مستضعفین مجهز بشوند در مقابل مستکبرین، و دماغ مستکبرین را به خاک بمالند...»^۱

یکی از ایده‌های مقام معظم رهبری نیز تقابل فرهنگ ظلم و عدل است که امروزه این صف‌بندی در قدس و اسرائیل نمود پیدا کرده است. ایشان فرموده: «چقدر سعی کرده‌اند در طول این سال‌ها که روز قدس را که نماد صف‌بندی حق در مقابل باطل است، تضعیف کنند. روز قدس، نشان‌دهنده صف‌بندی حق و باطل، صف‌بندی عدل در مقابل ظلم است.»^۲

۳. تکیه بر مشترکات

برخی از مسائل در اسلام، نقطه اشتراک بوده و از عوامل مهم وحدت محسوب می‌شود. اگر در این محورها صدمه واقع شود، جهان اسلام به حمایت از آن می‌پردازد؛ مثلاً وجود مقدس رسول اعظم صلی الله علیه و آله، نقطه مشترک مسلمانان است و در واقع، وجود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مسلمانان را مانند دانه‌های تسبیح به هم پیوند می‌دهد و هیچ مسلمانی اهانت به ساحت حضرت را تحمل نمی‌کند.

قدس نیز از محورهای مهم و نقطه مشترک جهان اسلام است؛ زیرا قدس، اولین قبله مسلمانان بوده و از آن مکان، رسول خدا صلی الله علیه و آله به معراج رفت. اگر روزی به این مکان مقدس اهانت شود،

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۹، ص ۲۷۶.

۲. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8070>.

مسلمانان به دفاع از آن می‌پردازند. به همین جهت، پس از اعلام قدس از سوی رئیس‌جمهور آمریکا به عنوان پایتخت اسرائیل، مسلمانان موضوع‌گیری سختی در برابر این امر نمودند. امام خمینی علیه‌السلام درباره روز قدس درست دست روی نقطه‌ای گذاشته‌اند که وجه مشترک همه مسلمانان و مسئله‌ای فرا مذهبی - فرقه‌ای و فرا قومی می‌باشد. ایشان فرموده: «مسئله قدس، یک مسئله شخصی نیست... و یا یک مسئله مخصوص به مسلمین جهان در عصر حاضر نیست؛ بلکه حادثه‌ای است برای موحدین جهان و مؤمنان اعصار گذشته و حال و آینده... و چه ننگ است برای دولت‌های اسلامی که با در دست داشتن شریان حیاتی ابرقدرت‌های جهان، بنشینند و تماشاگر باشند که... عده‌ای ناچیز عبادتگاه مقدس و قبله‌گاه اول آنان را از آنان غصب نموده... و چه شرم‌آور است سکوت در مقابل این فاجعه بزرگ تاریخ. و چه زیبا بود که بلندگوهای مسجدالاقصی از همان روز که اسرائیل، این عنصر خبیث دست به کار این جنایت عظیم شده بود، به صدا درمی‌آمدند...»^۱

۴. نهادینه‌سازی مبارزه با اسرائیل

امام از همان آغاز نهضت، دشمنی‌های اسرائیل با جهان اسلام را می‌دانست و بارها به رژیم شاه اعلام کرد که از حمایت اسرائیل دست بردارد. ایشان فرمود: «امروز به من اطلاع دادند که بعضی از اهل منبر را برده‌اند در سازمان امنیت و گفته‌اند شما سه چیز را کار نداشته باشید؛ دیگر هر چه می‌خواهید بگویید: یکی شاه را کار نداشته باشید؛ یکی هم اسرائیل را کار نداشته باشید؛ یکی هم نگویید دین در خطر است. این سه تا امر را کار نداشته باشید؛ هر چه می‌خواهید، بگویید. خوب، اگر این سه تا امر را ما کنار بگذاریم، دیگر چه بگوییم؟ ما هر چه گرفتاری داریم، از این سه تاست.»^۲ همچنین، امام فرمود: «ربط مابین شاه و اسرائیل چیست که سازمان امنیت می‌گوید: از اسرائیل حرف نزنید، از شاه هم حرف نزنید؛ این دو تا تناسبات چیست؟»^۳ امام در سخنرانی عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ ش به شاه و اسرائیل هشدار داد و در سال ۱۳۴۳ تمام گرفتاری‌های ملت ایران را ناشی از اسرائیل دانست.^۴

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۱۹۱.

۲. همان، ج ۱، ص ۲۴۷.

۳. همان، ص ۲۴۸.

۴. ر.ک: عبد الرضا هوشنگ مهدوی، سیاست خارجی ایران در دوران پهلوی، ص ۳۸۵ - ۴۵۳.

مناسبت‌های تبلیغی: ویژگی‌های روز قدس از نگاه امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه) ■ ۳۷۵

بعد از انقلاب، امام خمینی علیه السلام بر مواضع خود تأکید بیشتری نمود. از این رو، کمتر از یک هفته از پیروزی انقلاب نگذشته بود که امام در دیدار با رهبران بلندپایه فلسطینی فرمود: «ما می‌گوییم اسرائیل باید از صفحه روزگار محو شود و بیت‌المقدس مال مسلمین و قبله اول مسلمین است.»^۱ مقام معظم رهبری (دام ظلّه) نیز فرمود: «محو اسرائیل از منطقه، موضوع همیشگی جمهوری اسلامی ایران است.»^۲

همچنین، امام در سال ۱۳۵۸ در طی بیانیه‌ای رسمی، روز آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را به عنوان روز جهانی قدس اعلام نمود که نشان از آینده‌نگری و ژرف‌اندیشی امام دارد؛ زیرا امام با این کار، درصدد نهادینه‌سازی فرهنگ قدس بود؛ قدسی که تا ماه رمضان است، مبارزه با اسرائیل نیز هست. اکنون که سال‌ها از سخنان پیامبرگونه آن بزرگ‌مرد الهی گذشته است، می‌بینیم که روز قدس، شهرتی جهانی یافته و مرزها را درنوردیده و در اعماق دل و جان ملت‌های آزاداندیش جهان، به‌ویژه کشورهای اسلامی، نفوذ کرده است و مبارزه با رژیم قدس، وارد مرحله جدیدی شده است و آن، انتفاضه جدید است. انتفاضه جدید، نشان از استمرار فرهنگ مبارزه با اسرائیل دارد؛ زیرا به محض اینکه ترامپ قدس را پایتخت اسرائیل اعلام نمود، انتفاضه جدید آغاز شد و بار دیگر، مردم و جوانان فلسطین به دفاع از قدس پرداختند و نوار غزه، کرانه باختری صحنه جدید قیام علیه اسرائیل گردید.

از سوی دیگر، اعتراض‌های جهانی بیشتر و شدیدتر شده است. ترکیه، جلسه سران کشورهای اسلامی را برگزار نمود و با اتفاق نظر، ترامپ را محکوم کردند و همچنین، مجالس کشورهای اسلامی، این مسئله را محکوم نمودند؛ حتی سازمان ملل نیز قطعنامه‌ای را با ۱۲۸ رأی موافق و تنها مخالفت آمریکا و اسرائیل و بعضی کشورهای آفریقایی، تصویب کرد.^۳ مقام معظم رهبری فرمود: «انتفاضه مردم فلسطین، به‌رغم تمام فشارها ادامه خواهد یافت و رژیم صهیونیستی نمی‌تواند آن را برای همیشه متوقف کند.»^۴

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۴۹۰.

۲. <https://www.isna.ir/news/930431178043>.

۳. به نقل از: شبکه دوم تلویزیون، خبر بیست‌وسه، روز اول دی‌ماه ۱۳۹۶.

۴. <http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=11569>.

۵. روز احیای اسلام

امام از آغاز انقلاب، خطر اسرائیل علیه اسلام را گوش‌زد نمود؛ زیرا امام معتقد است که دشمنی یهود با اسلام، سابقه‌ای دیرینه دارد؛ یعنی این یهودیان بودند که علیه پیامبر صلی الله علیه و آله توطئه نمودند و به جنگ با ایشان مبادرت ورزیدند. رسول خدا صلی الله علیه و آله در این جنگ‌ها پیروز میدان بود؛ اما یهودیان مانند آتش زیر خاکستر، منتظر فرصت بودند تا ریشه اسلام را بسوزانند.

همچنین امام عقیده دارد یهودیان، نه تنها دشمن اسلام هستند که دشمنان مسلمانان نیز هستند. از این رو، دشمنی اسرائیل با اسلام، با دشمنی مسلمانان گره خورده است. بر این اساس، پیروزی اسلام در برابر اسرائیل، پیروزی و احیای اسلام نیز می‌باشد. امام فرمود: «یک گرفتاری هم ما راجع به مسلمین داریم و این گرفتاری که راجع به کشورهای اسلامی است، این باید به دست خود کشورهای اسلامی حل بشود... این مسلمینی که باید همه دولت‌هایشان و ملت‌هایشان دست‌به‌دست هم بدهند و مهاجمین به اسلام را، صهیونیسم را که مهاجم به اسلام است و دشمن سرسخت اسلام است و در صدد این است که یکی بعد از دیگری کشورهایایی از شماها بگیرد، جرثومه فساد و سرطان را از بلاد مسلمین بیرون کنید و پاک کنید.»^۱

روز قدس روز اسلام است. روز قدس روزی است که اسلام را باید احیاء کرد و احیاء بکنیم، و قوانین اسلام در ممالک اسلامی اجرا بشود. روز قدس روزی است که باید به همه ابرقدرتها هشدار بدهیم که اسلام دیگر تحت سیطره شما، به واسطه عمال خبیث شما، واقع نخواهد شد.

روز قدس، روز حیات اسلام است. باید مسلمین بهوش بیایند،^۲ مقام معظم رهبری (دام‌ظله) باور دارند که اسرائیل از اسلام ضربه خورده، لذا در صدد است از طریق جنگ و تبلیغات به اسلام ضربه بزند. ایشان فرمود: «... آنها با تبلیغات خود می‌خواهند امام و ارکان انقلاب را زیر سؤال ببرند. علت این است که آنها از اسلام ضربه خورده و از انقلاب اسلامی صدمه دیده‌اند؛ از بیداری اسلامی در جهان، احساس خطر می‌کنند و از احیاء و توسعه مبارزات اسلامی لبنان و فلسطین عمیقاً نگران‌اند. لذا در صدد برآمده‌اند که ریشه تفکر اسلامی را بخشکانند و تیرهای زهرآگین تبلیغاتی خود را متوجه اسلام و دین کرده‌اند.»^۳

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۵۱۸.

۲. همان، ج ۹، ص ۲۷۸.

3. <http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=11569>.

۶. ایجاد وحدت اسلامی

یکی از راهبردهای جهانی امام، همگرایی جهان اسلام است. امام بارها در قالب‌های مختلف، جهان اسلام را به وحدت فراخواند و از غیریت‌سازی و اختلاف برحذر داشت. یکی از اهداف مهم امام از اعلام روز قدس، ایجاد وحدت بین کشورهای اسلامی است؛ به این صورت که آخر هر ماه رمضان، مسلمانان همدل و هم‌صدا علیه دشمنان خود بسیج شوند. امام فرمود: «تمام این گرفتاری‌هایی که در این مدت طولانی برای برادرهای ما در قدس پیدا شده است، در اثر سهل‌انگاری رؤسای اعراب بوده است. و من بیش از بیست سال در خطابه‌هایم، در گفتارم به اینها توصیه کردم، به سران دولت‌ها که این اختلافات محلی جزئی را کنار بگذارند و برای اسلام و برای پیشبرد اهداف اسلام با هم همفکری کنند و با هم اتحاد داشته باشند.»^۱

این رویکرد امام، در این مقطع زمانی نیز جواب داد؛ زیرا ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا فکر می‌کرد با اعلام قدس به عنوان پایتخت اسرائیل، در جهان اسلام تفرقه ایجاد می‌کند و کشورهای اسلامی را به دو قطب تقسیم می‌نماید و در نتیجه، نوعی چالش و اختلاف در جهان اسلام به وجود می‌آید؛ اما ترامپ در این امر نیز اشتباه کرد؛ زیرا اعلام قدس به عنوان پایتخت اسرائیل، جهان اسلام را متحد نمود و سیاست شتاب‌زده ترامپ شکست خورد. ترامپ اعلام نمود که این امر به تعویق افتاد؛ اما در واقع این امر، به معنای عقب‌نشینی وی از این رویکرد بود؛ زیرا احساس نمود که هنوز مسئله فلسطین فراموش نشده و جهان اسلام متحد و هم‌صدا هستند.

بر این اساس، امام از روز قدس به عنوان روز پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و روز اسلام یاد کرد و دفاع از نوامیس مسلمانان را فرازمانی و فرامکانی اعلام نمود: «من روز قدس را روز اسلام و روز رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌دانم و روزی است که باید ما تمام قوای خودمان را مجهز کنیم و مسلمین از آن انزوایی که آنها را کشانده بودند، خارج شوند و با تمام قدرت و قوت، در مقابل اجانب بایستند.»^۲

مقام معظم رهبری فرموده: «روز جهانی قدس، روز فریاد و مقاومت امت اسلامی در مقابل سیاست‌های تفرقه‌انگیز است.»^۳ و یا در بیانی دیگر می‌فرماید: «یکی از برجستگی‌های راه‌پیمایی روز قدس، همین است. شما ملاحظه کنید؛ تقریباً در همه شهرهای کوچک و بزرگ ایران، مردم در روز قدس، با دهان روزه — و این سال‌ها در این هوای گرم — راه می‌افتند در

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۲۸۵.

۲. همان، ج ۹، ص ۲۷۹.

3. <https://www.isna.ir/news/930431178043>.

خیابان‌ها که مشاهده کردید در تهران و در شهرهای دیگر اجتماع عظیم مردم را؛ اینها همین مردم شیعه هستند که برای فلسطینیانی که اهل سنت‌اند، دارند این جور اظهار همدردی و همراهی می‌کنند. معنای اتحاد، این است؛ معنای پابندی به وحدت امت اسلامی، این است که امام بزرگوار این را پایه‌گذاری کرد و امروز مردم دارند حرکت می‌کنند.»^۱

---

1. <http://farsi.khamenei.ir/newspart-index?tid=1633>.